

MUISTOJA SIITÄ YHDESTÄ MAISEMASTA



TAIDE-
YLIOPISTO

× KUVATAIDEAKATEMIA

Muistoja siitä yhdestä maisemasta

Meri Hiironen

Taideyliopiston Kuvataideakatemia

Kuvataiteen maisterin opinnäyte

29.9.2024

**TAIDE-
YLIOPISTO**

✕ KUVATAIDEAKATEMIA

Kansikuva: Meri Hiironen, 2024

Opinnäytteen taiteellinen osa:

Installaatio oli esillä Kuvan Kevät 2024 -näyttelyssä
Kuva/Tila-galleriassa 4.5–2.6.2024.

Muistoja siitä yhdestä maisemasta, 2024

käsin tehty paperi, kasvit

325 cm x 130 cm

Muistoja siitä yhdestä maisemasta, 2024

video

41:29

Opinnäytteen kirjallinen osa:

Opinnäytteen kirjallinen osa *Muistoja siitä yhdestä maisemasta* käsittelee opinnäytteen taiteellisen osan teemoja sekä tekoprosessia.

Ohjaaja:

Emma Peura

Tarkastajat:

Mirimari Väyrynen ja Hanna Vahvaselkä



Book cover of 'The Book of the Dead' by the artist's father, showing a dark, textured surface with some lighter, possibly metallic or reflective, elements.

Book cover of 'The Book of the Dead' by the artist's father, showing a dark, textured surface with some lighter, possibly metallic or reflective, elements.

*”Ne ovat säiliöitä, dokumentaatioita, muistilappuja,
Lämpimiä kosketuksia,
Kosteita sammalikkoja.
Muistoja siitä yhdestä metsästä,
Rannalta
Ja niityltä.
Ensimmäisiä suudelmia,
Itkuisia aamunsarastuksia,
Naurun kajahduksia.*

Teos koostuu videosta sekä ikkunan edessä huojuvasta paperi-installaatiosta. Videolla lipuu toistuvasti lähikuvia papereiden yksityiskohdista. Paperit on tehty käsin, ja niihin on tallennettu kasveja erilaisista ympäristöstä. Kasvit antavat vihjeitä maisemasta: ne herättävät muistoja ja keräilevät niitä – kehollisia, kuvallisia, kokemuksellisia. Ne kertovat tarinoita eteenpäin seuraaville ja säilövät itseensä taas uusia fantasioita.

*Kanervien purppuraista leimua,
Männynneulasten tuoksua ja
Auringon paahdetta.
Puiden pauketta.
Lehtien räätinää,
Lätäköiden lätinää.
Meren suolaista tuulahdusta,
Lokkien kiljahdusta,
Linnunmaitojärveä,
Laineiden välkettä.”*

(Muistoja siitä yhdestä maisemasta -teoksen näyttelyteksti Kuvan Kevät 2024 -näyttelystä)



TIIVISTELMÄ

Kuvataiteen maisterin opinnäytteeni koostuu taiteellisesta ja kirjallisesta opinnäytteestä. Opinnäytteen taiteellinen osa *Muistoja siitä yhdestä maisemasta* oli esillä Taideyliopiston Kuvataideakatemian Kuva/Tila –galleriassa 4.5.–2.6.2024. Kuvan Kevät 2024 kuraattorina toimi Tuomo Rainio.

Opinnäytteeni kirjallisessa osassa kerron ajatuksiani teoksen teemoista sekä konkreettista tekoprosessista. Alussa käyn läpi teosta Kuvan Kevät 2024 -näyttelyssä sekä kerron teoksen ripustuksesta ja ajatuksiani lopputuloksesta. Tämän jälkeen siirryn pohtimaan teemoja, jotka ovat olleet installaation luomisprosessissa tärkeässä roolissa. Pohdin maiseman merkitystä ja sen arvottamista sekä suomalaisten kieroutunutta luontosuhdetta ja sen vaikutusta metsiin sekä kaupunkiympäristöön. Kerron ajatuksiani dokumentaatiosta, paikan hengestä, taiteen ja maiseman säilymisestä sekä taideteosten ja maiseman kokemisesta esteettisenä illuusiona. Viimeisessä kappaleessa kerron paperinvalmistuksesta prosessina ja kuvailen paperinvalmistuksen työvaiheita sekä omia tuntemuksiani niistä.

Kirjallisen opinnäytteen loppuun sijoitetussa liitteessä luettelen paikat, joista olen kerännyt materiaalit opinnäytteen taiteelliseen osaan. Paljastan, miksi kyseiset paikat ovat olleet minulle merkityksellisiä.

Opinnäytteen taiteellinen osa on installaatio. Teos koostuu paperiteoksesta sekä videosta. Paperiteoksessa on yksitoista eri pituista paperisuikaletta. Teoksen paperit ovat käsin tehtyjä ja niiden valmistukseen on käytetty kasveja minulle tärkeistä ympäristöistä. Installaation toinen osa on pystysuuntaiselta televisioruudulta esitetty video. Videolla näkyy suurennettuna samoja papereita, jotka ovat esillä paperiteoksessa. Ne lipuvat hitaasti oikealta vasemmalle ja suurennettuina ne näyttävät paperien jokaisen yksityiskohdan.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	7
JOHDANTO	10
KUVAN KEVÄT	13
AJATUKSIA RIPUSTUKSESTA.....	14
TEEMAT	15
LUONTOSUHTEEN KATOAMINEN	15
MAISEMAN SÄILÖNTÄ.....	19
MAISEMAN MERKITYS.....	21
PAPERI	30
LOPUKSI	35
LIITE: MATERIAALIEN KERUU	36
KOTIMETSÄ – MAITOHORSMAA JA HEINÄÄ.....	38
MAAUMALA – MÄNNYNNEULASIA JA PUOLUKAN LEHTIÄ	39
SAHARANTA – JÄRVIRUOKOA.....	40
AINOLA – RAITAA	42
PARVEKE – KANERVAA.....	44
LÖYTYNPERÄ – JÄKÄLÄÄ.....	44
UNELMAT – SIEMENIÄ JA ITUJA	46
MIELIKUVITELMAT – TYHJÄÄ PAPERIA	47
KIIITOS	48
LÄHDELUETTELO	49
KUVALUETTELO	52



JOHDANTO

Pohdin kuvataiteen maisterin opinnäytettäni kandidaatin opinnäytteeni kautta. Suoritin kuvataiteen kandidaatin opintoni Taideyliopiston Kuvataideakatemian taidegrafiikan osastolla 2018–2022. Käsittelin siinä materiaalejani sekä menetelmiäni teknisesti. Varsinainen aiheen läpikäyminen jäi pinnalliseksi, joten päätin syventyä niihin maisterin opinnäytteessäni.

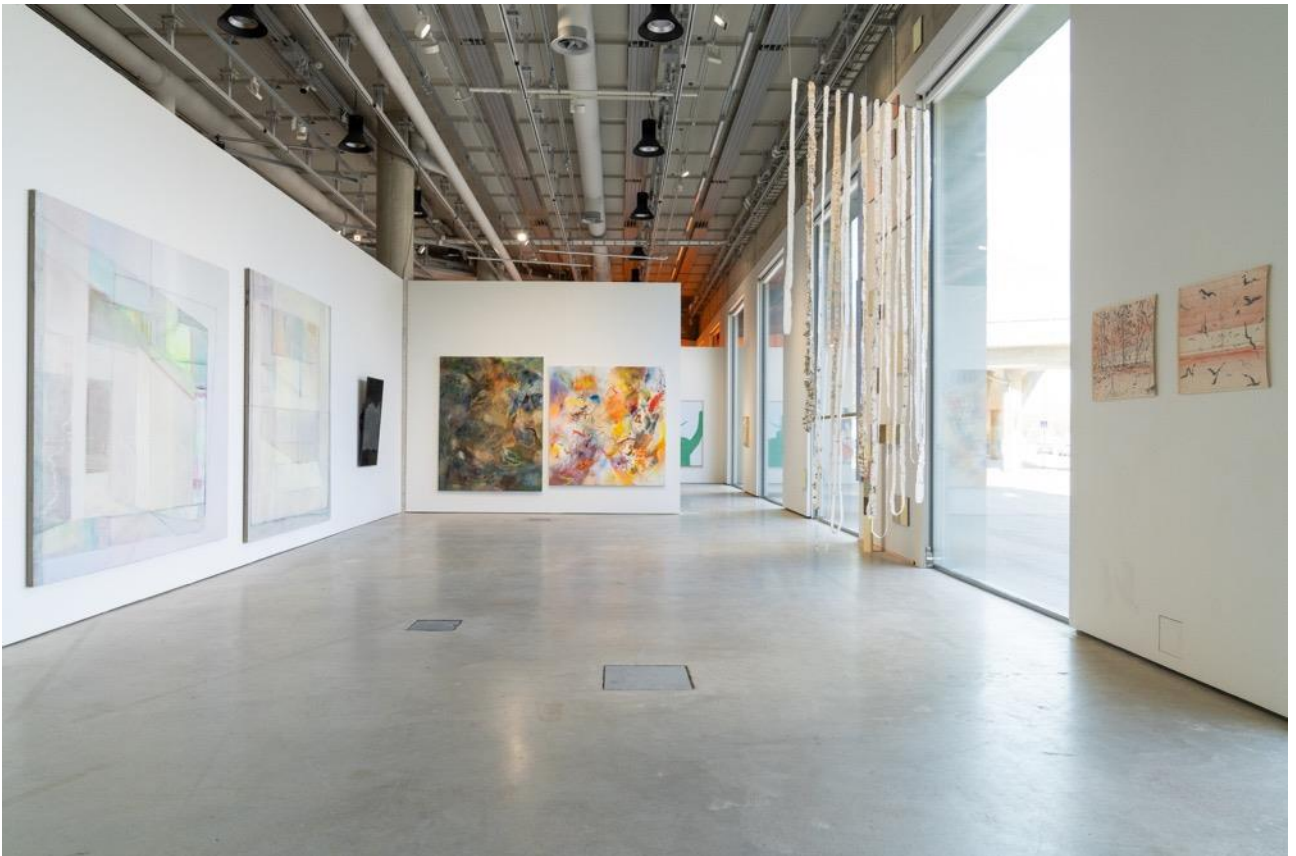
Kandidaatin opinnäytteeni taiteelliseen osaan kuului kaksi puupiirrosvedosta japaninpaperille. Ne esitettiin Kuva/Tila-galleriassa syksyllä 2021. Teokset oli vedostettu mustikasta ja koivusta tehdyillä vesiväreillä. Käytin kuva-aiheen pohjana valokuvaa mustikkametsästä. Käsittelin työn avulla ilmastoahdistustani, kauhukuvia tulevaisuuden luonnontilasta, jossa mitään ei ole enää jäljellä. Ei koivumetsää, ei mustikoita. Odotin ensimmäistä lastani ja ympäristöhuolet tuntuivat entistä painavammilta.

”Muistelin syksyä 2021. Katselin silloin galleriatilan seinää, johon olin ripustanut kaksi suurikokoista grafiikan vedosta kahden metallisen tangon varaan. Halusin teosten olevan jatkuvassa vuorovaikutuksessa tilan kanssa. Ne huojuivat tilan ilmavirran mukana ja altistuivat ikkunasta heijastuvalle valolle. Teoksissa oli vaakaraitoja vedostettuna eri värein. Sinistä, violettia, keltaista ja mustaa. Kesällä teoksia tehdessäni olin kokenut jonkinlaisen heräämisen omaan taiteilijuuteeni. Minua kiinnosti kuvassa se, mitä se pitää sisällään. Sekä visuaalisesti että materiaalisesti. Materiaalien alkuperä nousi keskeiseksi teemaksi, ja maisemasta tuli minulle erityisen merkityksellinen. Vaikka kuva oli abstrakti, se oli maisemakuva mustikkametsästä. Teoksen materiaalit oli kerätty kuvatusta maisemasta. Mustikkaa ja koivua. En halunnut kuitenkaan toisintaa jo olemassa olevaa maisemaa. Halusin, että katsojalla on kaikki vapaus maiseman kokemiseen. Miltä se näyttää? Miltä se tuoksuu? Miltä se tuntuu?” (Työpäiväkirja 23.11.2023.)

Jatkan tätä teemaa maisterin opinnäytteessäni. Haluan kuitenkin käsitellä sitä toiveikkaammasta näkökulmasta: kuinka voisin välittää kokijalle maiseman arvokkaampana. Haluan herättää terveen pelon menettämisestä ja kääntää huomio tarpeeseen hoivata, suojella ja säilöä tärkeitä ympäristöjä ja maisemia. Nyt lapseni on jo

kaksivuotias ja syönyt mustikoita paita ja suunpielet sinisinä. Vaikka pelkoni mustikoiden ja koivujen katoamisesta ei vielä ole käynyt toteen, on ilmastonmuutos ja sen aiheuttama lajikato todellinen ja ajankohtainen katastrofi. Pariisin ilmastopimuksen allekirjoittaneet maat pyrkivät ehkäisemään ilmaston lämpenemistä niin, että se saataisiin rajattua 1,5 celsiusasteen nousuun esiteolliseen aikaan verrattuna (Paris Agreement 2015). Ilmatieteen laitoksen mukaan tämä raja saavutettiin kesäkuussa 2024 (Ilmatieteen laitos 2024).

Maisterin opinnäytteen kirjallisessa osassa esittelen ja kuvailen kasveja, joita olen käyttänyt opinnäytteen taiteellisessa osiossa. En haluaisi kokijan tietävän teoksessa esiintyvien kasvien alkuperää. En sitä, mistä ne on poimittu enkä sitä, millainen merkitys näillä paikoilla minulle on. Haluan kokijan luovan teoksesta omat tulkintansa oman henkilöhistoriansa kautta. Kirjallisen osan luettuaan kokija ei enää koe teosta omalla tavallaan vaan minun. Kerron nämä paikat sekä sieltä teokseen kerätyt kasvit opinnäytteen kirjallisen osan lopussa olevassa liitteessä.



Kuva 5: Kuvan Kevät 2024, yleiskuva tilasta, 2024. Kuvaaja: Petri Summanen.

KUVAN KEVÄT

Kun kokija astuu sisään Kuva/Tila-galleriaan, hän näkee ympärillään maalauksia, kollaaseja, paperiteoksia ja liikkuvaa kuvaa. Kuraattori Tuomo Rainio on jakanut näyttelytilat ja niissä sijainneet teokset teemoittain. Minun teokseni on esillä galleriaan saavuttaessa ensimmäisessä tilassa. Sen teemana on ”havainnon rakentuminen”.

Muistoja siitä yhdestä maisemasta on installaatio, joka koostuu videosta ja paperiteoksesta. Paperiteos on ripustettu suuren ikkunan eteen metrien korkeuteen ja kohoo lähes ikkunoiden yläreunaan. Paperiteoksessa on yksitoista paperisuokaletta, joiden leveydet vaihtelevat 33 mm – 40 mm välillä ja ovat pituudeltaan 1,5 m – 3 m. Paperit on ripustettu 130 cm leveälle mustalle kupariputkelle silmukaksi. Ne huojuvat tilassa ja lähestyttäessä alkavat tanssahdella ilmavirrassa. Mitä nopeammin papereita lähestyy, sitä voimakkaammat ovat niiden liikkeet. Joskus paperit saattavat kietoutua toisiinsa, joskus ne pysyvät linjassaan. Kun papereita tarkastelee valoa vasten, pienet kasvien osat näkyvät varjoina paperin tekstuurien kanssa ja valo kuultaa paperin läpi. Kun teosta katselee valon myötäisesti, paperin sekä kasvien yksityiskohdat tulevat esiin.

Kun katse alkaa liikkua galleriatilassa papereista viereisiin teoksiin, huomaa vastakkaisella seinällä televisioruudun. Ruudulla liikkuu hitaasti lähikuvia papereista. Teos on kuin horisontti. Katsetta ohjataan eteenpäin rauhallisesti lipuen oikealta vasemmalle. Esiin nousee uusia yksityiskohtia. Paperit on kuvattu läheltä ja esitetty suuressa mittakaavassa, jotta jokainen yksityiskohta tulee näkyviin. Lipuvat kuvat papereista vaihtuvat noin kuuden minuutin välein uuteen horisonttiin ja kokija voi vain nauttia näiden maisemakuvien hitaasta olemuksesta. Video on kokonaisuudessaan 41 minuuttia ja 29 sekuntia pitkä. Se pyöri näyttelyn aukioloaikojen aikana silmukkana, eli ilman selkeää alkua ja loppua. Se esitettiin pystysuuntaiselta 55 tuumaiselta kuvaruudulta 4K-resoluutiolla.

Molemmat teoksen osat, paperinen installaatio sekä video, ovat dokumentaatioita ja muistojen herättelijöitä. Papereihin säilötyt kasvit ovat fyysisesti läsnä teoksessa. Ne ovat muistoja maisemista, minulle tärkeistä ympäristöistä. En halunnut paljastaa omia muistojani näyttelyn aikana vaan kehotin kokijan kokemaan omansa itse. Halusin antaa kokijalle vapauden tulkita teosta oman henkilöhistoriansa kautta. Opinnäytteen kirjallisen osan lopussa kuitenkin esittelen nämä paikat sekä kokemukseni niistä.

Ajatuksia ripustuksesta

Halusin pitää ripustuksen vähäeleisenä ja lähes huomaamattomana. Ripustuksen tulisi sulautua galleriatilan rakenteisiin: sen merkitys on pitää teos kasassa, ei olla osa teosta. Paperiteos oli ripustettu mustalle kupariputkelle. Se sointui videota esittävän kuvaruudun kehysten kanssa. Vaihtoehtona testasin myös puista tikkua. Se näytti ihanalta ja maanläheiseltä. Sen myötä ripustukseen olisi kuitenkin tullut merkitys. Se ei ollut enää vuorovaikutuksessa installaation toisen osan kanssa. Halusin teoksen myös olevan vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Siksi minulle oli tärkeää ripustaa teos ikkunan läheisyyteen.

Alkuperäinen suunnitelmani oli ripustaa teokset toistensa välittömään läheisyyteen. Ensisijaisena pidin kuitenkin sitä, että paperiteokseni ripustettaisiin ikkunan viereen. Lopullisessa ripustuksessa paperiteos ja video ovat melko kaukana toisistaan. Olisin toivonut teosten olevan lähekkäin, mutta teoksen ripustukseen vaikutti tilassa olleet muiden taiteilijoiden teokset. Koska halusin ehdottomasti paperiteoksen sijoittuvat ikkunan viereen, oli tämä ripustustapa ainoa tarjolla oleva vaihtoehto.

Huomasin vasta galleriatilassa ripustuksen jälkeen, että videoteoksen kuvaruutu näytti katsojan peilikuvaa. Se toi teokseen uuden kerroksen. Kokija näkee itsensä videon lipuvissa maisemakuvissa: aurinkoisina päivinä selkeämmin ja pimeinä hetkinä utuisemmin.

Minulla kesti hetki sopeutua muutoksiin, jotka ripustuksesta aiheutui. Siitä selvittyäni pidin ripustuksesta kovasti. Pidin siitä, että installaation osat antoivat toisilleen tilaa ja toimivat itsenäisinä teoksina yhdessä. Se antoi kokijalle mahdollisuuden löytöretkeen. Ensin hän huomasi paperiteoksen ja tutkaili sitä. Sen jälkeen kokija näki videon, joka näytti juuri tarkasteltujen papereiden yksityiskohtia. Kaikki tilan teokset sopivat myös mielestäni hienosti yhteen teemallisesti ja visuaalisesti. Rainio oli onnistunut valitsemaan tilaan teokset, jotka tukivat toisiaan.

TEEMAT

Luontosuhteen katoaminen

Keskustelin ystäväni ja kollegani Annabel Kajetskin kanssa teoksestani. Olimme menossa yhdessä Artpod-podcastiin kertomaan omista työskentelytavoistamme ja teosten teemoista. Kajetski kysyi minulta, pidätkö teostani isänmaallisena. Sen kasvit on kuitenkin kerätty Suomesta ja se kuvastaa suomalaista maisemaa. Se oli todella hyvä kysymys. En pidä itseäni erityisen isänmaallisena tai pidä ajatuksesta, että maisemat tai luonto olisivat sidottu mielikuvitusrajoihin. Kasvit ovat kyllä peräisin Suomesta, mutta ne eivät kuvasta yksinomaan Suomea tai suomalaisuutta. Niitä kasvaa muuallakin kuin Suomessa.

Pidän suomalaista luontosuhdetta hieman kieroutuneena. Yleinen ymmärrys on, että suomalainen kunnioittaa luontoa ja kaunis luonto on Suomen tavaramerkki. Kuitenkin samaan aikaan esimerkiksi Tampereella maapinta-alaa kasvatetaan järvien kustannuksilla ja metsäteollisuusyritys Stora Enso tappaa tuhansia uhanalaisia simpukoita varoituksista huolimatta (Kujansuu 2024; Pellin 2024). Suomalaiset ovat myös kovin ylpeitä metsäteollisuudestaan. Metsähallituksen mukaan toisen maailmansodan korvauksia maksaessa hakattiin paljon puuta (Metsähallitus). Uskon sen olevan yksi keskeinen syy, miksi Suomi on edelleen kestämaton metsänhoitaja. Hakkuiden kyseenalaistamista ei katsota hyvällä, koska muun muassa niillä sotakorvauksista selvittiin. Avohakkuuta pidetään edelleen hyvinä suuremman tuoton vuoksi. Koska ihmiset ovat koko ajan valveutuneempia metsien tärkeydestä, avohakkuuta yritetään muovata kestäväksi metsänhoidoksi. Kaadettujen puiden tilalle istutetaan aina uusia taimia hiilinieluiksi, mutta avohakkuut kuitenkin yksipuolistavat metsää ja vaikeuttavat tai tuhoavat tiettyjen lajien elämän edellytyksiä.

Poliittiset päätökset ja poliittinen ilmapiiri ovat isossa roolissa metsien suojelussa. Kesäkuussa 2024 Petteri Orpon hallitus uudisti vanhojen metsien kriteerit. ~~Juuri sopivasti juhlistamaan Pariisin sopimuksen epäonnistumista.~~ Ympäristöjärjestöjen mukaan uudistus hankaloittaa metsien suojelua entisestään. Greenpeacen mukaan hallitus rajaisi suojelun “samanaikaisesti sekä hyvin vanhoja että luonnontilaisia” metsiä kohtaan (Greenpeace 2024). Suomella on Euroopan Unionin jäsenmaana velvollisuus noudattaa EU:n

biodiversiteettistrategiaa, johon kuuluvat sekä vanhojen että luonnontilaisten metsien suojeleminen eikä vain niiden limittyvä osa (Ympäristöministeriö).

Miksi sitten juuri vanhaa ja luonnontilaista metsää tulee suojella? Eikö riitä, että kasvatamme hiilinieluja kaadettujen puiden tilalle? Lajikadon vuoksi. Luin metsistä innostuneena Petri Keto-Tokioin ja Juha Siitosen *Puiden asukkaat – Suomen puiden seuralajit -kirjaa*. Teos käsittelee Suomen puita, puustoa sekä niissä asustavien lajien monimuotoisuutta. Tietyt lajit nauttivat tietynlaisista ympäristöistä. Jos niiltä viedään lajityyppillinen alue, kanta joko romahtaa tai katoaa kokonaan. Suomessa metsätalouden eli noin 150 vuoden aikana vanha ja luonnontilainen metsä on niukentunut. *Suomen lajien uhanalaisuus – Punaisen kirjan* mukaan “metsät ovat tärkein uhanalaisten lajien elinympäristö.” (Hyvärinen ym. 2019, 38.)

Vanhoja sekä lahoja puita on koko ajan vähemmän, koska puut kaadetaan nuorina. Normaali puun ikä lajin mukaan on 150–500 vuoden välillä. Metsätaloudessa käytettävä puu on 60–100-vuotiasta. Puut eivät kerkeä vanhuus- tai lahoamisvaiheeseen, joka on tärkeä tietyille eliöille. Näin lajien monimuotoisuus hupenee. (Keto-Tokoi ja Siitonen 2021 409.) Suomessa suurin osa metsistä on kasvatettua talousmetsää ja vain pieni osa on enää luonnontilaista. Turun yliopisto osti nuoria metsiä, jotta ne saisivat rauhassa vanhentua. Talousmetsissä ei ole juurikaan variaatiota puiden iän välillä, toisin kuin luonnonmetsissä on lahoavaa puuta, nuoria taimia ja kaikkea siltä väliltä. (Ruuska 2023).

Metsälehti kirjoitti 25.5.2018 positiiviseen sävyyn artikkelissaan *Suomessa paljon luonnontilaisia metsiä* olevan luonnontilaista metsää Euroopassa eniten eli 2,9 prosentti (Metsälehti 2018). Alle kolme prosenttia ei kuulosta kovin suurelta luvulta. Henrik Lönnqvist ja Liisa Tyrväinen kirjoittivat Helsingin kaupungin tietokeskuksen *Kaupunkiluontoa kaikille* -kirjoituskokoelmaan passiivisen- eli olemassaoloarvon olevan monimuotoisuuden, lajien säilymisen ja koskemattoman luonnon jättämistä seuraaville sukupolville (Lönnqvist ja Tyrväinen 2009, 121). Metsillä kuuluisi olla ihmiselle ensisijaisesti niin sanottu olemassaoloarvo, eli arvo olla olemassa ilman näennäistä hyötyä.



Kuva 6: Metsä, jota ei ole enää olemassa. Uurainen, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

”Kävelimme lapseni kanssa metsässä ja löysimme taianomaisen mättään. Se kasvoi sammalta ja sieniä. Metsätiellä oli suuri vesilätäkkö. ”Meillä on kumisaappaat, mennään vain!” Sanoin lapselleni ja aloimme juosta kilpaa lammikon poikki. Vettä lensi joka paikkaan ja sujahti saappaista sisään. ”Ei haittaa!” Palasimme jouluna samalle paikalle. Mättäiden tilalla oli sorakasoja ja sienien tilalla työkoneita.” (Työpäiväkirja 26.9.2023.)



Kuva 7: Lapseni juoksemassa vesilätäkön halki metsässä, jota ei ole enää olemassa. Uurainen, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Maiseman säilöntä

”Haluan esittää maiseman sellaisena kuin se on ja näyttää ne huomaamattomat fragmentit, joille emme ehkä anna sijaa. Ne ovat palasia, osa kokonaisuutta, ja haluan tarkentaa näihin yksityiskohtiin.”
(Työpäiväkirja 25.3.2024.)

Säilön maisemia papereihin. *Muistoja siitä yhdestä maisemasta* -teos oli tilassa jatkuvassa muutoksessa ihmisten kävellessä niiden ohi ja luo. Televisioruudulla lipuvat paperit olivat näyttelyssä muuttumattomina pysyen samanlaisina päivästä toiseen: värit eivät muuttuneet eikä tekstuurit hapertuneet. Videolla esitetyt kuvat papereista pysyvät edelleen samanlaisina niin kauan, kun meillä on tapoja esittää videoteosta, eivätkä kaikki olemassa olevat teostiedostot korruptoidu. Paperit taas ovat vahvemmin alttiina ulkoisille uhkille. Vesi, valo, kuumuus tai fyysinen voima voivat tuhota ne. Ne ovat täysin minun, ihmisen, armoilla.

Minua kiinnostaa omissa teoksissani niiden kestävyys ja hauraus. Haluan teosteni muuttuvan ja elävän. Ne saavat luonnollisen kuluman myötä kadota lopulta kokonaan. Kuvataiteen kandidaatin opinnäytettä tehdessä pohdin, miten saisin tehtyä valokuvaa luontoystävällisillä menetelmillä. Lopullinen teos oli valokuvan pohjalta tehty puupiirros, joka muotoutui tekoprosessin aikana abstraktiksi kuvaksi maisemasta. Maisterin opinnäytteen taiteellinen osa lähti samasta ajatuksesta, mutta tällä kertaa halusin toteuttaa liikkuvaa kuvaa.

Liikkuvan kuvan ja taidegrafiikan symbioosiin tutustuin keväällä 2023, kun osallistuin Kuvataideakatemian taidegrafiikan osaston järjestämään Serigraphic Cinema -kurssille. Kurssilla tehtävä oli luoda liikkuvaa kuvaa vedostamalla 35 mm -filmille silkipainon keinoin. Luontoystävällisin ajatuksin suunnittelin toteuttavani kurssitehtävän paperista valmistetulle filmille. Valmiit filmit kuitenkin esitettiin filmiprojektorilla, joten paperinen esine kuumentuvassa laitteessa ei ollut paloturvallinen idea.

Halusin seuraavaksi selvittää, miten saisin itse tehdyn vedostusvärin tarttumaan muovisen filmin pintaan. Olin aiemmin tehnyt vehnäliimaa vesiväreillä vedostettuja puupiirroksia varten, ja tiesin sen olevan läpikuultavaa ja toimivan liiman tavoin. Päätin kokeilla. Keitin vehnäjauhoista sekä vedestä tahnan, joka toimi maalini sideaineena. Sekoitin vehnäliiman

sekaan mustikoista puristettua mehua. Väri oli hento ja läpikuultava. Se oli tässä tekniikassa eduksi, sillä halusin valon pääsevän värikerrosten läpi. Epäilin maalini toimivuutta ja kestävyyttä: pysyisikö se muovisella pinnalla ja kestäisikö se filmiprojektorin pyöryksen? Hyvin kuivuttua maali pysyi sekä kesti esittämisen, mutta huomasin sen toimivan vain filmin toisella pinnalla. Toinen pinta hylki väriä ja se rapisi kuivuttuaan pois.

Kurssin loppuksi järjestettiin näytäntö, jossa esitettiin kaikkien kurssilla olleiden videoteokset. Jokainen filmi aseteltiin odottamaan telineelle omaa esitysvuoroaan. Ne olivat kaunis ja passiivinen osa esitystä. Odottavat filmit olivat inspiraatio opinnäytteeni taiteellisen osan esittämismuotoon. Kuva/Tilassa paperiset, filmimäiset suikaleet, odottelivat esitysvuoroaan. Vastakkaisella seinällä oli aina yksi paperi valokeilassa, kunnes tuli seuraavan vuoro.



Kuva 9: Meri Hiironen, *Muistoja siitä yhdestä maisemasta*, 2024. Lähikuva teoksesta. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 8: *Serigrafic Cinema* -kurssin näytännöstä. Kurssilaisten filmit, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Maiseman merkitys

Maisemakuva on kuva maisemasta. Kielitoimiston sanakirjan määritelmä maisemasta on ”maanpinnan osa katsojalle näkyvänä kokonaisuutena.” (Kielitoimiston sanakirja 2024.) Itse koen maisemakuvan laajemmin kokemuksena, enkä vain silmin havaittavana osana. Kiasman julkaisemassa *Maisema = Landscape* kirjoituskokoelmassa Yrjö Haila määrittelee maiseman merkitysten kautta. Ne asiat ympäristössä, jotka koetaan jollain tavalla merkityksellisiksi, ovat osa maisemaa. Haila kutsuu sitä ”*elämänpiiriksi*”. (Haila 2006, 29.)

Maisema on aina ollut minulle erityisen tärkeä. Sekä maiseman aistein havaittavat ominaisuudet että tapahtumat, historia ja inhimilliset kokemukset. Luin Anne-Mari Forssin *Paikan estetiikka – Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa* –kirjaa ja opin termistä genius loci. Genius loci on suomennettu paikan hengeksi. Sitä pidetään joko paikan tunnelmana tai yliluonnollisena henkenä (Forss 2007, 120). Minä itse ymmärrän paikan hengen kuin ilmaa. Se on kaikkiolla. Sitä hengitetään sisään ja ulos. Se kerää ympäristössä tapahtuvia asioita. Jokaista muurahaista kantamassa suuria männynneulasia. Jokaista siementä, joka itää, kasvaa ja luo lehtiä, kukkia ja uusia siemeniä. Jokaisen siellä leikkineen lapsen kikatusta ja surullisen ihmisen itkun tuherrusta. Aina alusta loppuun asti. Henki kerää, tallentaa ja jakaa eteenpäin. Se vain... on.

Forss esitti virkistävän ajatuksen näköaistin ylivaltaasta (Forss 2007, 78). Tämä sanapari oli yksi teokseni tekemisen ankkureista. Samoin kuin oleminen ylipäättään on moniaistillinen kokemus, halusin teoksenikin olevan sitä. Halusin, että näköaisti ei ottaisi ylivaltaa, joka ohjailee. Silmin havaittavat ominaisuudet antavat vinkkejä, jonka avulla kokemus laajenee myös muihin aisteihin. Minua kiinnostaa se, miten teoksen voi kokea moniaistillesti ja vähillä ärsykkeellä. Kuin esimerkiksi kirjaa lukiessa: teksti tai tekstin lukijan ääni on portti mielikuviin, jossa muodostetaan kokonaisvaltaisia kokemuksia kerronnan perusteella. Teos luo esteettisen illuusion. Tieteen termipankki määrittelee illuusion estetiikassa taiteen tuottamana valheellisena vaikutelmana todellisuudesta (Tieteen termipankki 2016). Siihen vaikuttaa kokijan henkilöhistoria ja sen hetkinen olotila.

Yksityiskohtaiset henkilöhistoriat ovat mielenkiintoisia visuaalisen taiteen kentällä. Jokainen ihminen kokee maiseman ja teoksen eri tavalla oman henkilöhistoriansa kautta. Minun teokseni tehtävä oli kerätä näitä historioita ja kokemuksia kuten genius loci. Se kerää

ne merkitysten kautta ja näin muovaa teosta. Kokemukset ja tarinat eivät muovaa teosta silmin havaittavalla tavalla, mutta luovat sille uusia merkityksiä.

Teosta tehdessäni halusin antaa kokijalle vapauden kuvitella kaiken itse. Ajattelin sen olevan paras tapa olla ohjailematta liikaa kokijan mielikuvia, mutta ymmärrän mahdollisesti vaikeuttaneeni joidenkin mielikuvien syntyä. Koen kuitenkin, etten olisi voinut tehdä teosta niin, että olisin luonut valmista maisemakuva. Olisin voinut luoda universaaleja kuvia ja ruokkia niiden avulla kokijan mielikuvia omista tärkeistä maisemistaan, mutta joka tapauksessa maisemakuvat olisivat silloin olleet minun eikä kokijan.

Minulle materiaalisuus oli tärkeää ja halusin sen näkyvän teoksessa. Teoksen itsetehdyt paperit ovat kuin maisemakuvia. Minulle ei kuitenkaan ole tärkeää kuvan esittävyys vaan haluan tuoda esiin maiseman ytimen, tunnelman, hengen. Forss mainitsee kirjassaan, että paikat eivät ole lavastettuja estradeja, jossa asiat vain sattuvat tapahtumaan (Forss 2007, 78). Ne ovat osa tapahtumia. Ne ovat kaikki menneet ja tulevat tapahtumat, ihmiset, eläimet ja luonnonilmiöt. Asiat, joita ei voi kuvata tai sanoa ilmaista, mutta ne vaikuttavat paikkaan merkitsevästi.

Materiaaleina taiteessani mielin käytän läheltä löytyviä esineitä, kasveja, kangasta ja puuta. Käytän vanhoja vedostuslaattoja uusiin teoksiin ja valmistan epäonnistuneista vedoksista uutta paperia. Kokoan löydöksistäni installaatioita, uutan pigmenteiksi tai silppuan pieniksi paloiksi paperimassoja varten. Kun aloin pohtia teokseni muotoa 2023, minulle tuntui tärkeältä tehdä paperia. Sain idean kesken arkiaskareiden ja kirjoitin työpäiväkirjaani: *“Käy keräämässä materiaaleja sinulle tärkeistä paikoista ja tee niistä paperia.”* Halusin dokumentoida ympäristön keräämällä sieltä kasveja ja upottamalla ne papereihin. Kerron paperinvalmistuksen työvaiheista tarkemmin lisää opinnäytteeni kappaleessa ”Paperi”.

Keräämäni ja käyttämäni materiaalit tuovat kaikki ympäristön tarinat teokseen. Minun mielikuvissani nämä tarinat ovat erilaisia kuin toisen kokijan kuvitelmissa, mutta ne kaikki ovat kuitenkin samaa maisemaa. Vaikka tunnettu paikka pysyisi samanlaisena, ihminen ei pysy. Kun esimerkiksi menee vierailemaan paikassa, jossa on viimeksi vierailut ollessaan lapsi, tila tai maisema on muuttunut. Vaikka radikaaleja remontteja, hävitystä tai silminnähettävää kasvien kasvua ei olisikaan tapahtunut, paikka tuntuu erilaiselta esimerkiksi

pienemmältä. Mutta vain siksi, koska itse on suurentunut. Mielikuvat paikasta on silloin koettu eri tasolla kuin nyt.

Ajattelen, että teokseni on manifesti maiseman säilymisen puolesta. Minua surettaa ajatus maiseman häviämisestä. Pyydän kokijaa muistelemaan itselleen tärkeää maisemaa ja tekemään jotain sen säilömisen eteen. Suhtaudun ympäristönsuojeluun kovin tunnepohjaisesti. Minulle se on turvaa ja säilöntää. Niin suuri käsite kuin maisema on asia, jonka ei voi kuvitella katoavan tai muovautuvan juurikaan elinaikanani. Jokin hetkellisesti säröytyy minussa, jos ihminen on mennyt kajoamaan muuttumattomasti minulle tärkeään paikkaan. Villiintyneet lapsuudenkodin pihat tai ränsistyneet talot eivät luo säröä vaan se tuo jopa lohtua. Kasvit hoivaavat ympäristöään itselleen sopivalla tavalla eli lahottamalla tai kasvattamalla umpeen. Ne jakavat tilan rakennetun ympäristön kanssa ja olettavat rakennetun ympäristön vastavuoroisesti antavan tilaa.

...

”Topografisetkin ominaisuudet pystyvät kuitenkin muuttumaan myös lyhemmässä ajassa, kuin vuosisatojen kuluessa: ihmiseltä ei kestä kauan kuivattaa suo, räjäyttää kallio, padota tekojärvi tai täyttää lahdenpoukama.”
(Forss 2019, 81)

Syksyllä 2023 olimme Kuvataideakatemia maistereiden opintomatalla Liverpoolissa siellä järjestetyn Liverpool Biennial 2023 vuoksi. Matkalla aloin ensimmäistä kertaa oikeasti miettiä maisterin opinnäytteeni teemoja ja innostua tulevasta.

Ensimmäinen minut pysäyttänyt ja työskentelyäni inspiroiva teos oli Gala Porras-Kimin *Out of an instance if expiration comes a perennial showing*. Teokseen oli istutettu homeitiöitä British Museumin varastosta. Itiöt on levitetty agarilla, merilevästä valmistetulla hyytelöimisaineella päällystetylle kankaalle. Home levisi kankaalla ajan kuluessa ja täten muuttui jatkuvasti. Teoksessa kiinnosti erityisesti, miten se kyseenalaistaa museoihin varastoitujen esineiden konservointia samalla kehottaen ihmisiä luomaan niille uusia tarinoita.



Kuva 10: Gala Porras-Kim, Out of an instance comes a perennial showing, 2022. Lähikuva teoksesta. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 11: Gala Porras-Kim, Out of an instance comes a perennial showing, 2022. Kuvaaja: Meri Hiironen

British Museum on surullisen kuuluisa siitä, että se on tuonut aikanaan Brittien vallan alla olleista siirtokunnista esineitä, jotka eivät heille kuulu ja kieltäytynyt palauttamasta niitä. Iso-Britannian parlamentissa toimivan afrikkalaisten taide- ja kulttuuriesineiden korvaamista ja palautusta vaativan Afrikan Reparations APPG -ryhmän puheenjohtaja Bell Rideiro-Addy sanoo The Guardian lehdelle British Museumista: ”Yksi loukkaavimmista syistä, jonka he ovat antaneet on, että maat, joille esineet kuuluvat eivät pystyisi pitämään niistä huolta tai ne todennäköisesti varastettaisiin.”¹ (Batty ja Brown 2023.)

Arkistointi ja konservointi ovat esimerkkejä ihmisen puuttumisesta ajan tuomiin muutoksiin. Kuten aiemmin lainasin Anne-Mari Forssia, ihminen osaa nopeuttaa ajan tuomaa kulumaa. Nopeuttamisen sijaan säilyttämisen eleet hidastavat muutoksia. On tietenkin tärkeää ylläpitää ja pitkittää kulttuurihistoriallisesti tärkeiden esineiden ikää. Voiko taideteosta tai esinettä pitää konservoinnin jälkeen enää alkuperäisenä, on toinen kysymys. Teokseen on kajottu myös muiden, kuin alkuperäisten tekijöiden toimesta. Edellä mainittujen varastettujen esineiden ollessa kyseessä restaurointi on todennäköisesti tehnyt ihminen, jolla ei ole mitään siteitä esineen alkuperäiseen kulttuuriin.

Opintomatalla Liverpoolissa ja Manchesterissä katselin ja kuvasin kaupunkiympäristön kasvillisuuksia ja niiden valloittavuutta. Katukivetyksillä oli sammalikkoja, talojen seiniä pitkin kasvoi köynnöksiä. Talojen ja katujen väliin jäävät syvennykset oli vallannut taianomainen vehreys. Usein kaupunkiympäristössä näkee hallitsemattoman vihreyden karsimista, ja vain tarkasti suunnitellut viheralueet saavat jäädä. Kaipaisin enemmän villiintymistä, niittyjä ja sammalta. En tiedä, miten villiintynyt kasvillisuus vaikuttaisi rakennusten rakenteisiin, mutta uskon villiintymiselle löytyvän paikkansa. Kaupunkiympäristössä viheralueilla on oltava selkeä tehtävä ja hyöty, jotta ne nähtäisiin ylläpidon arvoisina eikä niillä nähdä olevan itseisarvoa. Henrik Lönnqvistin ja Liisa Tyrväinen kirjoittivat *Kaupunkiluontoa kaikille* -kirjoituskokoelmassa, että nämä hyödyt voivat olla esimerkiksi taloudellisia, sosiaalisia, ihmisen hyvinvointia edistäviä, melunvaimennusta tai maisemointia (Lönnqvist ja Tyrväinen 2009, 121).

¹ Artikkelin suora lainaus englanniksi: “One of the most insulting reasons that they’ve given is that the other countries that these items belong to would either not be able to take care of them or they are likely to be stolen,” she said.





Kuva 13: Rakennus Liverpoolissa, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Porras-Kimin teos vahvisti haluani tehdä teoksia yhteistyössä ei-ihmisen² kanssa. Luin Merlin Sheldraken *Entangled Life* -kirjaa. Kirjassa puhuttiin limasienistä. Ne eivät, nimestään huolimatta, ole sieniä ollenkaan vaan sienenkaltaisia alkueliöitä (Sheldrake 2020, 16–17). Voi miten metsiä samotessani niitä etsin ja etsin, mutten löytänyt. Olisin halunnut kerätä niitä ja käyttää teokseeni ja toisaalta en halunnut sitä ollenkaan. Limasienet, nuo suloiset pikku älyköt. Miksi haluaisin hyödyntää niitä tällaiseen käyttötarkoitukseen enkä vain antaa niiden suorittaa omia elämää mullistavia tehtäviään?

Syksyllä 2023 osallistuin Kuvataideakatemia taidegrafiikan osaston järjestämään *Ainoa laatuaan – Monotypia ja uniikkivedos* -kurssille. Anne Louise Blicher oli esittelemässä omaa työskentelyään ja opettamassa vesivärimonotypiaa. Rakastuin hänen tapaansa tehdä intuitiivista taidetta ja käyttäen inspiraationa luontoa. Olin kävellyt paljon metsissä etsien sieniä ja muita kauniita asioita. En keräten, vain kuvaten, tarkastellen ja ihailen. Kurssilla

² eng. ”non-human”. Viittaan tekstissäni termillä kaikkiin muihin eläviin organismeihin paitsi ihmiseen.

annoin kehollisuuden viedä ja muistelin hetkiä metsässä, kaikkien aistieni kokemuksia ja muistoja niistä: mitä tunsin siinä hetkessä? Kehollisuus ja tuntemukset innostivat minua. Se jäi tykyttäväksi tunteeksi takaraivooni. Aloin kuvata enemmänkin kuvioita luontoretkilläni: koukeroita, palleroita, nystyröitä, reikiä ja näkemieni asioiden väliin jääviä tyhjiä, negatiivisia tiloja. Olin haltioissani sienistä. Niitä on kaikkialla. Yksi intohimoni kohde oli yhtäkkiä harmaamustesienet. Yritin etsiä niitä kotini lähetyviltä, mutta tuloksetta. Voivottelin äidilleni, kun en löytänyt niitä mistään. Äitini sanoi, että heidän pihallaan on niitä paljon. Voi onnea! Äitini purkitti niitä minulle ja vieraillessani purkitin vielä lisää. Ne sulivat mustaksi nesteeksi. Aivan itsestään. Taikuutta!

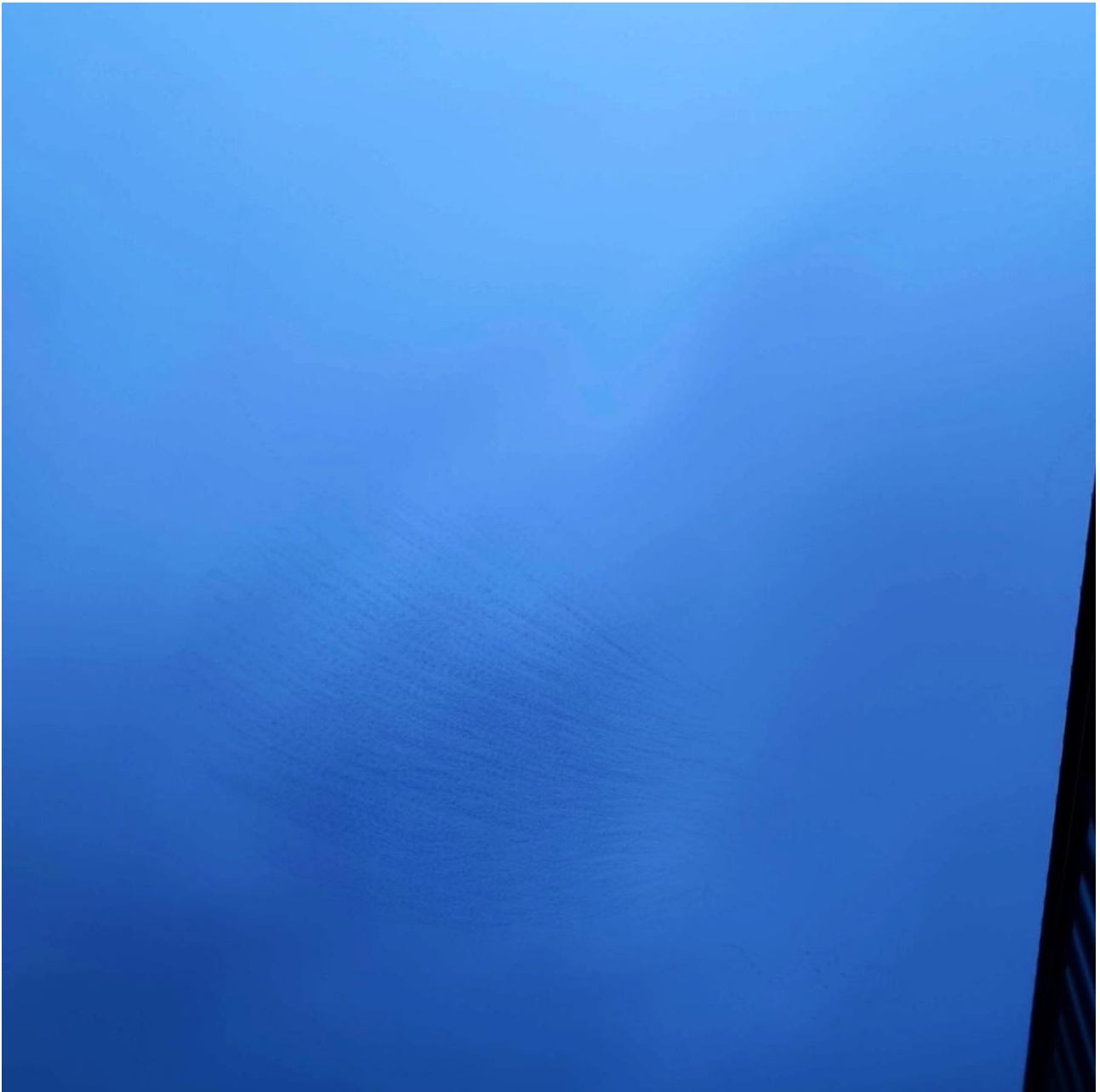


Kuva 15: Harmaamustesieniä, 2023. Kuvaaja: Anne Pihl.



Kuva 14: Harmaamustesieniä purkittuna yhden vuorokauden jälkeen, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Huomaan tahattomasti kompastuvani antroposentriseen ajatteluun. Vaikka kuinka ajattelen, että haluan työskennellä ei-ihmisten rinnalla, huomaan olettavani niiden ajattelevan kuin ihminen. Miksi ne niin tekisivät? Syksyllä kuvasin lintuparven lentoa ja kaunista tanssia taivaalla, jossa ne muodostivat jatkuvasti muuttuvia kuvioita. Minusta on kaunista ajatella, että ne tanssivat yhdessä. Mutta ne tekevätkin jotain ihan muuta. Jotain, mitä minä en osaa ajatella niiden tekävän. Tästä syystä halusin antaa teoksessani kasveille oman tilansa kertoa tarinaa. Vain minä tiesin näyttelyn aikana oman versioni tästä tarinasta.



Kuva 16: Lintuparven lennon kuvio, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

PAPERI

Teoksen teko on ollut minulle pitkälti ajatusten ja teemojen pohdintaa. Edellä olen kertonut teemojen kehittymisestä ja prosessista. Siitä, mitkä asiat johtivat teoksen lopullisen muodon rakentumiseen. Paperin tekeminen oli ruumiillisin osa prosessia.

Paperin teko alkaa päättämällä, mistä materiaalista haluan paperin valmistaa: vanhoista tekstiileistä, kananmunakennoista, epäonnistuneista taidegrafiikan vedoksista tai raakamateriaaleista kuten pellavasta tai hampusta. Jos tarve on tehdä läpikuultavaa paperia, suosin raakahamppua sekä -pellavaa. Seuraavaksi esivalmistelen materiaalit, mikäli siihen on tarvetta. Leikkaan halutun materiaalin paloiksi. Pitkät kuidut voivat kietoutua hollanterin pyörivään terään ja vahingoittaa tai rikkoa koneen.

Seuraavaksi keitän tai valkaisen kuidut, mikäli käytetty kuitu sitä vaatii. Kovat kuidut, kuten pellava ja hamppu, on hyvä pehmentää keittämällä ennen massan valmistamista. Mikäli haluan valkaista massan, jätän kuidut kloriittiveteen yön yli valkaistumaan ja seuraavana päivänä huuhtelen kylmällä vedellä.

Kun on aika tehdä paperimassa, esivalmistelen hollanterin³ täyttämällä sen säiliön puolilleen vettä. Tarpeen mukaan suojaan ympäristön ja vaatteeni vesiroiskeilta sekä huolehdin turvallisuudesta, kuten kuulosuojaimista. Kytken hollanterin päälle ja lisään paperimassaan käytettävää materiaalia veteen vähitellen. Jotkut materiaalit tarvitsevat tunteja murskautuakseen hollanterissa sopivan hienojakoisiksi. Toisille materiaaleille riittää vartti.

Olen yleensä jakanut työvaiheet useampaan päivään, mikäli se on ollut mahdollista. Ensimmäisenä päivänä valmistan paperimassan. Toisena päivänä valmistan paperiarkit. Kolmantena päivänä vaihdan pahvit kuiviin ja neljäntenä käyn keräämässä valmiit arkit käyttöön. Aktiivista työskentelyä on siis kaksi päivää. Joskus ripeytän prosessia yhdistämällä massa- sekä paperiarkkien teon yhteen päivään.

³ Hollanteri on paperiin käytettävän materiaalin jauhamiseen tarkoitettu laite.



Kuva 18: Paperinvalmistus, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 21: Vanhoja taidegraafikanvedoksia valmiina muuntumaan uudeksi massaksi, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 20: Paperinvalmistusta hollanterissa, 2023. Kuvaaja: Annele Lahti.



Kuva 19: Puuvillalakanoita murskautumassa paperimassaksi hollanterissa, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 17: Valkaistua hampua hollanterissa, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Testasin, voisinko käyttää keräämiäni kasveja ilman niiden kuitujen tukea, joiden tiedän toimivan paperinteossa. Kokeilin keräämiäni kuivia heinänkorsia. Pilkoin heinät ja puhdistin ne. Keitin niitä hetken pehmentääkseni varsia ja poistaakseni vielä pesun jälkeenkin jääneen ylimääräisen lian. Annoin sen vielä liota yön yli.

Seuraavana päivänä valmistin paperimassan. Täytin hollanterin säiliön puoleen väliin vedellä ja kytkin sen päälle. Lisäsin pienissä erissä esivalmisteltua heinää masiinaan ja odotin sen murskaantumista. Testailin massaa aina välillä ottamalla puhdasta vettä suureen kauhaan ja sekoittamalla siihen hollanterista kourallisen massaa. Massa ei tuntunut oikealta, mutta päätin silti jatkaa. Kun massa oli halutun hienojakoista, pysäytin koneen ja laskin massan sankoon poistamalla tulpan pohjasta.

Valitsin itselleni viiran⁴. Täytin suuren astian mukavan lämpöisellä, mutta hieman viileällä, vedellä. Paperinteko on todella fyysistä, joten hieman kädenlämpöä viileämpi vesi helpottaa työskentelyä. Otin kauhalla valmista massaa sangosta ja kaadoin sitä kirkkaan veden sekaan. Massa ei tuntunut oikeanlaiselta, mutta testasin silti pari nostoa. Nostin massaa viiran kanssa vedestä ja vesi vain huljahti läpi. Normaalisti vedellä pitäisi kestää hetken aikaa valua pois tiiviistä massasta. Kumosin arkin huovalle, mutta ei siitä mitään tullut. Se ei ollut paperia vaan kasa murskattua heinää. Mikä pettymys.

Toistin prosessin aiemmilta paperinvalmistuskerroilta ylijääneillä hamppu- ja pellavamassajäämillä. Liotin niitä yön yli ja toistin massanvalmistusprosessin. Laskin uuden paperimassan hollanterista suureen saaviin.

Huljuttelin kättäni paperimassaisessa vedessä. Se tuntui juuri siltä, miltä lapsena ajattelin pilvien tuntuvan. Kauhoin massaa saavista toiseen astiaan, josta paperit oli tarkoitus nostaa. Laskin viiran veteen ja nostin sen tasaisesti keinauttaen pinnan yläpuolelle. Viiran päälle jäi ohut kerros massaa, jossa oli hamppua ja pellavaa. Katsoin veden tipahtelua pisaroina viiran ja massan lävitse. Odotin näkyvien lammikoiden häviämistä arkin päältä, jotta pystyisin kumoamaan arkin huovalle. Painelin viiraa huopaa vasten ja heilautin kehoni painoa vasemmalta oikealle nostaakseni viiran. Esiin tuli kaunis suorakulmainen arkki. Lisäsin

⁴ Viira on nelikulmainen muotti tai siivilä, jonka avulla paperiarkit muodostetaan.

massan sekaan edellisenä päivänä murskaamiani heinänpaloja. Otin viiralla massaa, valutin, kumosin, ihailin. Arkki on täydellinen.

Toistin liikkeitä kymmeniä kertoja. Vaihtelin viiroja välissä kokeillen eri kokoisia arkkeja. Suuret ovat vaikeampia, pienet helpompia. Toistin tätä niin pitkään, kunnes joko massa tai jaksamiseni loppui. Vaikka työvaiheita on monia ja työ on rankkaa, pidän tätä osuutta rentouttavimpana. Minun ei tarvitse suunnitella, mitä teen tai kuunnella hollanterin jyskyttävää melua. Paperin nostaminen on kuin meditaatiota. Kehoni osaavat toimia ilman käskyjä oikeaan suuntaan ja mieli voi levätä.

Loput paperit päätin tehdä juuri niin kuin parhaiten osaan. Halusin myös keräämiäni kasvien olevan jokseenkin näkyviä paperissa. Käytin pohjana hamppua ja pellavaa, koska niitä minulla oli varastossa. Nostelin arkkeja niin pitkään, että massaa oli tarpeeksi vähän vesiastiassa. Näin on mahdollista saada nostettua ohut arkki. Tein paperin kerrostamalla: ensin ohut paperi, jonka päälle ripottelin kasveja ja lopuksi laitoin toisen ohuen paperin kasvien päälle. Kuivuessaan paperin läpi näkee väliin asetellut kasvit, ja ne kuultavat valoa vasten kuin lasimaalaus.



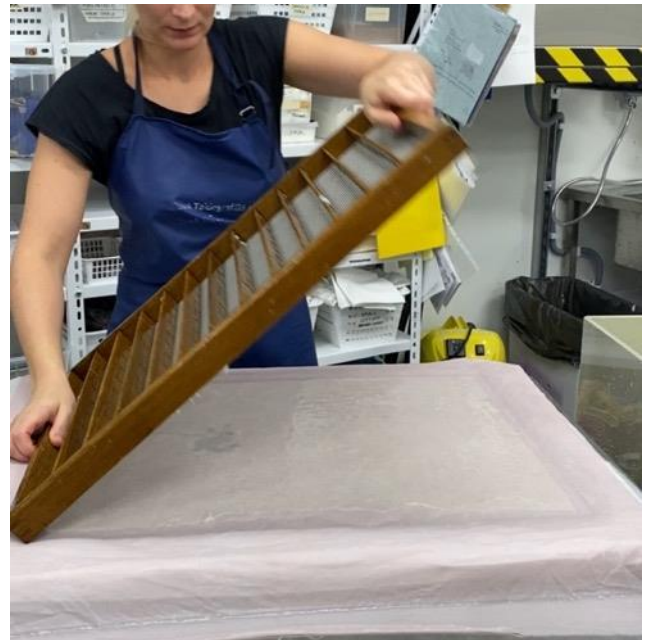
Kuva 22–24: Paperinvalmistus, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen



Kuva 25: Vesipisaroiden tipahtelua viiran läpi, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 27: Paperin kumoaminen viiralta, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.



Kuva 26: Paperin kumoaminen viiralta, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.

LOPUKSI

Teokseni *Muistoja siitä yhdestä maisemasta* oli minulle matka kohti oman taiteilijuuteni ymmärtämistä. Työskennellessä minua kiehtoo materiaalisuus ja sen näkyminen teoksissa. Se on tuntunut tärkeältä kandidaatin opinnäytteestä lähtien.

Aluksi suunnitelmani olikin toteuttaa teos hyvin eri tavalla. Rakentaisin pienen metsän täynnä outoja olioita, kasveja, kuvia ja videoita. Jokaisella katseen korkeudella olisi ollut jotain uutta nähtävää, jos katsoisi tarkasti. Halusin kuitenkin keskittyä teoksella kokemuksiin, muistoihin ja aisteihin mahdollisimman pienillä aistiärsykkeillä. Teokseni on dokumentaatio hetkistä ympäristöissä, joita ei voi sanoin kuvailla. Ne luovat esteettisiä illuusioita ja kehossa tuntuja kokonaisvaltaisia kokemuksia, jotka ovat vain kokijan omia. Teokseni on tarkoitus säilöä ja vaalia näitä tärkeitä maisemia, joissa hetket tapahtuvat. Ne jakavat tarinoita ja mielikuvia sieltä, missä järviruoko kahisee, männynneulaset tuoksuvat ja purppuraiset maitohorsmat huojuvat.

Ajattelin paljon omaa lapsuuttani ja lapsuuden ympäristökokemuksia verrattuna oman lapseni kokemuksiin sekä pelkojani, mitä en voi enää hänelle tarjota tai näyttää. Ilmasto lämpenee koko ajan ja valtiot tekevät yhä kurjempia päätöksiä luonnon ja ilmaston kannalta. Yritän pitää kiinni toivosta kynsin ja hampain, mutta tätä kirjoittaessani on tapahtunut jo liian monia pohjanoteerauksia.

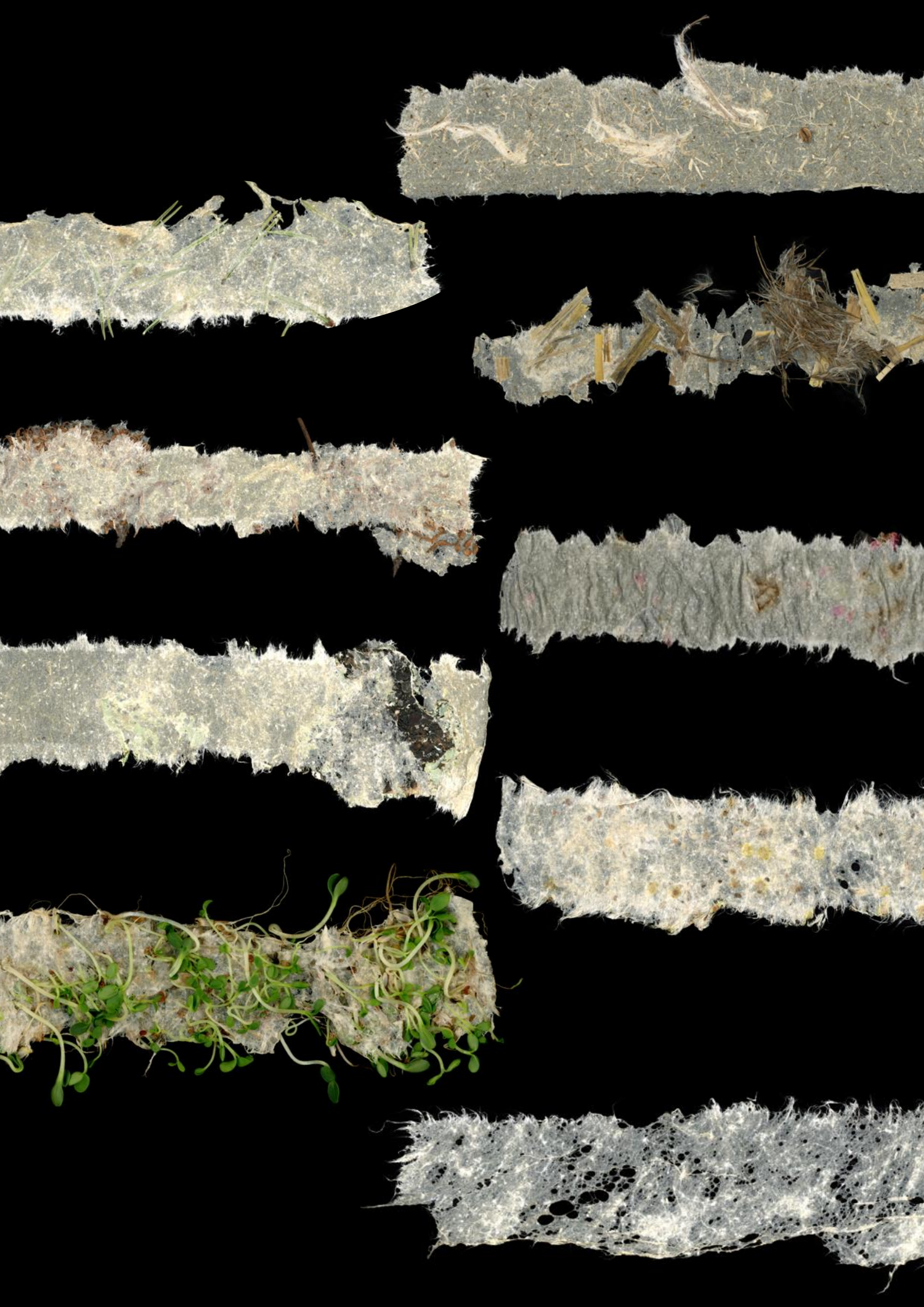
Haluan silti tutkia ja luoda ympäristöjä. Tahdon leikkiä, seikkailla ja keksiä valheellisia hypoteeseja maailman tilasta, jotka rauhoittavat mieltäni. Luoda utopioita tietäen niiden valheellisen alun, mutta leikkiä silti mukana. Koska mikä onkaan pahempaa kuin synkeä todellisuus, jota ei koskaan pääse mihinkään karkuun?

LIITE: Materiaalien keruu

Tässä liitteessä kerron kuvaukset paikoista, joista keräsin materiaalit opinnäytteen taiteelliseen osaan sekä tarkoitukset niiden taustalla. Kuten aiemmissa kappaleissa olen maininnut, en halunnut kokijan tietävän taideteokseni paikkoja. Ne ovat oleellinen osa opinnäytteeni sisältöä, mutta irrallisia muuhun tekstiin nähden. Siksi koen tarpeelliseksi erottaa tämän tekstin omaksi osakseen.

Tallensin itselleni tärkeitä maisemia papereihin keräämällä materiaaleja kyseisistä paikoista tai sellaisista, jotka muistuttivat minua niistä. Tekstien otsikoista selviää siinä käsittelemäni paikat ja kasvit. Osa paikoista on lyhyessä ajassa tullut tärkeäksi ja osa on muistoja lapsuudesta. Osa kuvaa tärkeiden paikkojen menetystä ja osa paikkoja, joita ei ole koskaan ollut olemassa. Nämä paikat ovat esimerkiksi kirjasta luettuja tai kerrottujen tarinoineiden miljöökuvauksia.

*Kuva 28: Lähikuvia papereista Muistoja siitä yhdestä maisemasta -teoksesta, 2024.
Kuvaaja: Meri Hiironen.*



Kotimetsä – maitohorsmaa ja heinää

Aloitin materiaalien keräämisen vasta hyvän matkaa lumien saapumisen jälkeen. Hanki kipusi korkealle. Lähes kaikki oli joko kuollut tai talvehtivat. Mikäli olisin aloittanut aikaisemmin, teos olisi näyttänyt hyvin erilaiselta. Nyt teos koostuu roudan kuivaamista kasveista, joita olen kerännyt lumen seasta ja päältä.

”Kävelen valmiiksi tallattua lumihankea pitkin ja yritän etsiä sopivia materiaaleja käytettäväksi papereihin. Hanki on kavunnut jo todella korkealle näin Etelä-Suomen mittapuulla. Ensin ajattelin kaivavani kasveja lumen alta, mutta onneksi pitkiä heiniä ja kuivahtaneita maitohorsmia pilkottaa lumen läpi. Lähden vaivalloisesti tarpomaan syvää hankea ja lunta menee kenkiini. Jäähileet sulavat sukkani läpi ja ne tuntuvat hennoilta neulanpistoilta ihoani vasten. Mitä sitä ei paperin eteen tekisi? Katkon heiniä ja kerään horsmien untuvaisia siemeniä. Unohdin ottaa kassin, joten tungen kasveja taskut täyteen. Kai tämä kuuluu jokaisen oikeuksiin? Kaivan taskustani puhelimen kasvituppojen alta ja alan etsiä vastausta. Kyllä, näitä saa kerätä.” (Työpäiväkirja 5.2.2024.)

Tämä pieni metsä kotini vieressä on tullut minulle todella tärkeäksi. Kesällä se kasvaa kieloa ja metsän reuna hohtaa purppuraa maitohorsmista. Syksyisin saatan löytää kymmeniä eri sieniä kasvamassa maasta ja lahoavista puunrungoista. Metsän ympärillä rakennetaan jatkuvasti uusia rakennuksia ja pelkään tämän metsän katoavan.

*Kuva 29: Maitohorsmaa hangessa, 2024.
Kuvaaja: Meri Hiironen.*



*Kuva 30: Heinä pilkottaa hangen läpi, 2024.
Kuvaaja: Meri Hiironen.*



Maauimala – männynneulasia ja puolukan lehtiä

Olimme vierailmassa kotikaupungissani Raumalla. Kumppanini oli mukana. Halusin näyttää hänelle minulle tärkeitä paikkoja, joissa olen aikani silloin joskus kuluttanut. Saavuimme maauimalan parkkipaikalle. Maauimala on meren rannalla. Ennen sinne pumpattiin vihreää merivettä kirkkaan klooratun uimaveden sijasta. Pohjan näki vain altaan ollessa tyhjänä. Kaikki kertoivat omia legendojaan pohjassa tapahtuvista asioista. Pelottavimmat tarinat liittyivät näkinkaltaisiin hukuttaviin vedenhenkiin, arkisimmat kadonneisiin polkupyöriin. Se oli lapsuuteni kesien paikka. Siellä on tapahtunut paljon onnellisia ja pelottavia asioita, joista on vaikea puhua ääneen. Olisin halunnut mennä hetkeksi istumaan katsomoon ja vain katsella lumipohjaista allasta. Ehkä kiivetä kymmenen metrin hyppytorniin ja nähdä vielä kauemmas merelle. Mutta nyt maauimala on aidattu. Sinne pääsy on rajattu sesonkina maksullisilla lipukkeilla ja kausikorteilla.

Pohdin, mitä paikkojen rajaaminen ja saavuttamattomaksi tekeminen tekevät paikan hengelle. Paikan hengellä tarkoitan ympäristön, luonnon tai ihmisen rakentaman, paikan olemusta: sen menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta. Paikan henki on kokijoiden muistoista, ympäristön hajuista ja äänistä kutoutunut viltti, joka peittää paikan alle. Henki luo paikalle sen selittämättömän tunnelman. Koen, että aikaisemmin kaikille avoimen julkisen paikan aitaaminen tahrii sen henkeä. Se muovaa siitä tietynlaisen ja rajoittaa orgaanista kehittymistä. Paikka ei enää ole yhteisön käytössä vaan käytölle tulee ehto. Ehtoja tietenkin on yhteiskäytössä olevilla alueilla muutenkin sanattomina sopimuksina, jotta yhteisistä paikoista pidettäisiin huolta.

Harmitukseni jälkeen kävelimme uimalan sijaan viereiseen metsään. Hanki kantoi askeliamme ja keräsimme männynneulasia ja puolukan lehtiä puiden suojasta. Oli kova pakkanen, joten ilma tuoksui nyt erilaiselta, kuin kesäisin. Männynneulaset muistuttavat minua aina kesästä. Kesäisin kuuma hohkaa kallioilta ja metsänpohja tuoksuu kuivalta. Kesäyöt tuoksuvat kosteilta ja raikkailta. Tunsin kehoni reagoivan paikkaan. Muistan vain sumuisen muiston venetsialaisyöstä. *”Joimme täällä ystäväni kanssa ensimmäistä kertaa Red Catia. Olimme humalassa, itkimme ja kerroimme rakastavamme toisiamme.”* Katselin vielä hetken kallioita ja tunsin lämpimän muiston halauksesta ja imelän liköörin tuoksun nenässäni. *Kuinkahan moni täällä on itkenyt?* Kävelimme takaisin parkkipaikalle ja lähdimme kohti Saharantaa.

Saharanta – järviruokoa

Saharanta, joka sijaitsee Raumalla, Syväraumassa, on pieni hiekkaranta. Aurinko kimalteli hangella ja keräsimme rantaan ajautuneita järviruokoja. Kerroin kumppanilleni, mitä kaikkea olimme täällä tehneet. Leikimme siellä merenneitoja ja vesisotaa. Nyt meri oli jäässä. Lähdimme kävelemään jäätä pitkin. Horisontissa juoksi joku eläin. ”Ehkä peura”, totesin ääneen. Katselimme eläimen loikkia hetken ja käännymme takaisin rantaa kohti.

Olen miettinyt leikkiä ja lapsellisuutta. Sitä, miten sana ”lapsellinen” viittaa negatiivisiin piirteisiin ja sitä, miksi leikkiminen on joskus vaikeaa. Mietin, miksi lopetin lapsena leikkimisen: koska se oli lapsellista. Halusin 10-vuotiaana olla jo aikuinen ja aikuisethan eivät leiki. Se oli ympäristön tarjoama esimerkki. Lapset leikkivät keskenään tai yksikseen, aikuiset juovat kahvia ja keskustelevat tärkeistä asioista kuten politiikasta, maailmasta ja kylän tapahtumista.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämän Leikkipäivän nettisivuilla todetaan: ”Jostakin syystä aikuisilta katoaa taito olla rohkeasti utelias kasvamisen ja vanhenemisen myötä.” (Mannerheimin lastensuojeluliitto.) Huomaan, että lapsen kanssa leikkiminen on tuntunut aikuistumisen jälkeen hankalalta. Vaikka koenkin omaavani värikkään mielikuvituksen, on monia arjen pyörittämiseen liittyviä ajatuksia. Leikille pitää löytää erikseen aikaa tai limittää se arjen puuhien lomaan. Leikki tapahtuu nyt enemmän mielikuvituksessa kuin ruumiillisesti. Kun olen rannalla, minun ensimmäinen ajatukseni ei ole enää mennä veteen sukeltaamaan ja leikkimään merenneitoja. Ja vaikka olisikin ja se olisikin ihanaa, en tee niin. Sosiaaliset normit luovat ympärille sanattomat säännöt, kuinka toimia. Jos aikuinen leikkii, hänessä saatetaan nähdä olevan jokin vikana. Ihmisten asenteet lapsellisiksi pidetyistä harrastuksista, kuten keppihevokset, nuket tai pelaaminen, muuttuvat harrastajan iän myötä.

Olin Kuvataideakatemian järjestämällä Perspectives on Artistic Research -kurssilla keväällä 2024, jossa Taideyliopiston tohtorintutkintoaan suorittavat tulivat kertomaan omasta taiteellisesta tutkimuksestaan ja sen metodeista. Nora Rinne oli yksi heistä. Hän pohtii lasten osallisuutta taidemaailmaan ja sitä, miten huonosti lapset taidemaailmassa näkyvät.

“Lapset elävät lapsuuttaan nyt, eivätkä he ole vain tulevia aikuisia. Se, miten heidät nähdään, vaikuttaa heidän käsityksiin itsestään, kenenkään ei pitäisi luulla olevansa millään tavalla vääränlainen, Rinne pohtii.” (Vilkman 2023.)

On tärkeää antaa lasten elää lapsuutta ilman, että heitä jatkuvasti kasvatetaan aikuisiksi ja aikuisten on annettava nauttia leikkimisestä. Leikkimistä ei ole pakko eikä mielestäni kuuluisi ikinä lopettaa.



Kuva 31: Saharannan ruokoja Raumalta, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Ainola - raitaa

Olin kävelyllä Järvenpäässä lähellä Ainolaa. Sää oli aurinkoinen, maa kimmelsi lumesta. Yritän silloin tällöin innostua päämäärättömästä kävelystä, mutta aina ne päätyvät löytöretkiksi. Hetken käveltyäni aloin ihaila pajunkissoja. Tunnustelin niitä ja mietin, askarreltaisiinko tänä vuonna vitsoja. Näin maassa pörröisiä ja piikikkäitä toukan näköisiä pötköjä. Pikkuisia, jotka olivat matkalla johonkin. Tai ehkä koteloituneita toukkia, jotka lumien sulettua kuoriutuisivat perhosiksi. Ne olivat raidan kukintoja. En ollut aiemmin kiinnittänyt huomiota raitoihin. Pajuihin kyllä. Lapsena kävimme isovanhempieni mökillä Viitasaarella. Mökkitien reunus kasvoi pajua. Halusimme tehdä itse onget, jotta voisimme kalastaa laiturin päässä. Pappani opetti käyttämään pajua sen sitkeyden vuoksi. Joku opetti samoista pajuista myös pajupillin teon. En muista tekoprosessia enää. En muista, soiko pilli. Mutta se oli hauskaa. Pääsiäisenä pajujen oksia käytettiin vitsojen askarteluun.

Olen pienestä asti katsonut maisemaa niin, että luon sinne keijukaisten koteja, valmistan epämääräisiä rohdoksia ja rakentelen pieniä kyliä kepeistä ja kivistä. Kuten varmasti moni muukin. Minulle minun omissa fantasiamaailmoissani eläminen on kovin tärkeää.

Raita kasvoi pusikoiden läheisyydessä. Syksyllä kävin pusikossa etsimässä sieniä. Se oli ihana piilopaikka. Lapseni lempielokuva on Hayao Miyazakin Naapurini Totoro. Kaikki puiden ja pusikoiden kätkemät alueet ovat sen jälkeen olleet taianomaisia piilopaikkoja. Samanlaisia, joiden kautta pikku Mei kulkee suuren puun kätköihin tapaamaan metsän vartijaa, Totoroa.

”Oli kesä 2000-luvun alkupuolella. Olimme muuttaneet Raumalle ja minä olin saanut ystäviä. Juoksimme erään kanssa polkua pitkin. Ohi vilisi mäntyjä ja lehtipuita. Minun oli katsottava jatkuvasti jalkoihini, etten kompastu polulle ulottuviin juuriin. Ilma tuoksui kuumuudesta, joskus kosteudesta. Joskus vettä satoi kuin sangosta kaatamalla, mutta me juoksimme. Juoksimme kohti oudosti käyristynyttä puuta. Tai ehkä se oli kaatunut. Siitä on niin kovin kauan, etten voi olla varma. Muistan vain sen horisontaalisen rungon ja kuinka kiipesimme sitä pitkin. Kaarna raapi kämmeniä ja polvet olivat ruvilla. Puu oli joka kerta erilainen. Toisinaan se oli jättimäinen käärme, jota hoivasimme ja ruokimme. Keräsimme käpyjä ja lehtiä, ja asettelimme ne puun

juurille kuin alttariksi. Joskus se oli koti, jonka koloissa ja sopeissa asui keijuja ja menninkäisiä. Joskus se oli merirosvolaivan kaide, jonka päällä miekkailimme.” (Työpäiväkirja 23.11.2023.)



Kuva 32: Raidan tupsuja, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Parveke – kanervaa

”Oli kevät 2020. Kuuntelin luentoa makuuhuoneessa. Tietokoneen ruudulla pyöri kuvia ja tekstiä vuorotellen. Se oli ehkä taidehistoriaa. Puolisoni teki etätöitä kaksiomme olohuoneessa ja kuuntelin hänen näppäimistönsä kilkettä. Luennoitsijan ääni kuului kumeana ja minä tuijotin seinää. Aurinko heijasti varjokuvia vanhan ikkunan läpi. Lasi oli ajan myötä valunut koko ajan paksummaksi ikkunan alareunaan. Varjot mutkittelivat ja laineilivat. Kuin salaisen lammen pinta puiden suojassa. Lampi, jonka sijaintia kukaan muu ei tiedä. Se liikkuu auringon mukana seiniä pitkin ja lopulta osuu kasvoihini. Pinta läikkyä ja välkehtii. Luennoitsijan ääni muuttuu yhä kaukaisemmaksi.” (Työpäiväkirja 23.11.2023.)

Keväällä 2023 palasin vanhempainvapaalta takaisin opiskelemaan. Olin luvannut itselleni, etten vapaiden aikana mieti muuta kuin äidiksi kasvamista. Samoin kuin korona-aikana, oman kodin seinät tulivat tutuiksi. Tuijottelin imettäessäni ja vauvaa uneen laittaessa niitä samoja seiniä, jotka veivät minut etäluentojen aikana muihin maailmoihin. Huomasin kodin olevan merkittävä paikka viime vuosina. Seinille heijastuva aurinko ja parvekkeella kasvavat kasvit olivat henkilökohtainen taidekokemukseni. Koti oli turvallinen pesä, jonka suojissa kasvoin taiteilijaksi ja äidiksi. Siksi halusin liittää myös jotain kotiympäristöstäni osaksi teosta. Tuota valuneen lasin huonetta minulla ei ole enää. Se on nyt jonkun toisen paikka unelmoida.

Käytin tästä kertovassa paperissa myös puolukanlehtiä puhtaasti esteettisistä syistä. Ne näyttivät kauniilta ja kuuluivat yhteen.

Löytynperä – jäkälää

Istuimme junassa matkalla Ylivieskaan. Oli talvi ja olimme lähteneet varhain aamulla. Junamatkalla söimme lihapullia ja lohikeittoa. Minulla oli vielä yksi paikka, mistä haluaisin käydä keräilemässä muistoja. Puolisoni edesmenneen isoäidin koti. En koskaan ehtinyt tavata häntä, mutta kuulin tarinoita. Kesällä 2016 asuimme tässä talossa kumppanini kanssa hetken aikaa. Talon lattia oli romahtamaisillaan kellariin olohuoneesta, joten kuljimme vain makuuhuoneen ja keittiön väliä. Olimme hakeneet uuden perheenjäsenemme, Rommi-koiran. Hän oli kodinvaihtaja, sekarotuinen. Tutustuimme toisiimme. Rommi oli alusta asti

eloisa. Rakastimme häntä loppuun saakka. Vuosien jälkeen pidin Rommin päätä sylissä, kun hän henkäisi viimeisen kerran ja sulki silmänsä. Nyt katsoin aution talon pimeitä ikkunoita, kun rämmimme koskematonta hankea eteenpäin. Lumi kipusi matalimmillaan polviin asti. En ollut suunnitellut, mitä haluaisin kerätä sieltä. Luntakin oli niin paljon, että sen alta etsiminen tuntui mahdottomalta. Lumen pinnalle oli viereisistä puista tipahdellut jäkälää. Nostelin niitä taskuuni.



Kuva 33: Jäkälää, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Kuva 34: Tarpojat Löytynperällä, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.

Unelmat - siemeniä ja ituja

“Äiti, tiedätkö mikä on mun isoin unelma?” kysyin, kun auto huristeli pitkin roudan rikkomaa asfalttia. En muista, kuinka vanha olin. Kouluikäinen, ehkä kahdeksan. “No?” äitini tokaisi, kuin olisin esittänyt taas jonkun näsäviisaan kysymyksen, johon olisi näsäviisas vastaus. “Haluaisin juosta kukkaniityllä. Sellaisella, jossa on tosi paljon värikkäitä kukkia.” Äitini oli hetken hiljaa ja lempeä hymy nousi hänen huulilleen.” (Työpäiväkirja 15.5.2024)

Lapsemme synnyttyä vanha kotimme Puotilassa oli käynyt pieneksi, joten muurimme Järvenpäähän. Uuden kotimme vieressä on niitty, joka kasvaa saunakukkaa, voikukkaa ja ohdakkeita. Piharatamoa, pietaryrttiä, puna-ailakkia. Suhtauduin kukkiin osana maisemaa. Ne olivat kauniita, mutta en ajatellut niitä sen enempää. Nyt olen oppinut rakastamaan niitä. Varsinkin yleisesti rikkaruohona pidettyä voikukkaa, ja suremaan, kuinka kaikki eivät näe sen erityislaatuisuutta.

Koska oli talvi, en saanut poimittua unelmieni niityltä kukkia. Halusin saada edes siemeniä, joten ostin paketillisen niittysiemeniä, jotka sisälsivät päivänkakkaraa, piharatamoa, pietaryrttiä, valkoopilaa, pihasauniota, puna-ailakkia, puna-apilaa ja ruiskaunokkia. Jälkeen päin siemenlajeja miettiessäni, olisin halunnut kasvattaa myös voikukkaa, mutta se jääköön seuraaviin projekteihin.

Siemenet paperissa ja niistä kasvatetut, itäneet kasvit, olivat minulle oman maiseman luomista. Laitoin, kuin istuttaen, siemenet papereiden sisään. Kasvatin ne kotonani pienessä kasvihuoneessa makuuhuoneessamme. Keinotekoinen valaisin antoi niille lämpöä ja valoa talven pimeydessä. Tuon unelmieni niityn, jossa voin kirmata. Näyttelyssä se näyttäytyi videolle esitettynä siemenpaperina, juuri kasvaneina ituina sekä kuivuneina kasvien alkuina paperi-installaatiossa.



Mielikuvitelmat - tyhjää paperia

On monta tärkeää paikkaa, joihin aikani ei riittänyt matkustaa sekä monta maailmaa, joita ei ole oikeasti olemassa. Siksi halusin jättää osan papereista näennäisesti tyhjiksi. Papereissa näkyy käytetty materiaali ja tekovaiheessa epäonnistuneet reiät ja repeämät. Minulle nämä paperit itsessään ovat teoksia ja viittaan niillä tyhjyyteen.

Kiinnostukseni maisemaan ja aistimuistoihin maisemasta on lähtenyt rakkaudestani luontoon, fantasiaan, satuihin ja leikkiin. Intohimoinen harrastukseni on pöytäroolipelit. Pöytäroolipeleissä isossa osassa on kuvailu ja kuvailun herättämät mielikuvat sekä aistikokemukset. Kun minä pelaan ystäväieni kanssa, saavumme keksittyihin fantasiamaailmoihin. Hahmot ja miljööt ovat kuvitteellisia. Niissä on palasia todellisista paikoista, rakennuksista, esineistä ja eliöistä. Näiden todellisten asioiden uudelleenjärjestely ja variointi erilaisiksi kokonaisuuksiksi muuttavat ne fantasiaksi. Minua innostaa ajatus, jossa jokainen pelin pelaaja luo oman maisemansa. Se saattaa erota hyvinkin paljon muiden kokijoiden fantasiaympäristöistä, vaikka kuvailu on kaikille sama. Minua kiinnostaa, mitkä asiat vaikuttavat näiden epätodellisten ympäristöjen rakentamiseen.

Halusin laajentaa käsityksiäni ja kirjoittaa enemmän kuin oman kokemukseni epätodellisen ympäristön rakentamisesta. Kysyin ystäviltäni, joiden kanssa pelaamme pöytäroolipelejä, miten he kokevat pelien aikana kuvaillun maiseman. Joukossa on eri alojen taiteilijoita ja peliharrastajia. Osa ei pystynyt pelaamisen aikana luomaan visuaalisia mielikuvia. Toisinaan visuaalisten illuusioiden luominen kuvailun perusteella oli helppoa. Todellisen maailman universaalit miljööt, kuten aavikot, jäätiköt ja metsät oli helpompi kuvitella visuaalisina mielikuvina. Tietynlaiset miljöökuvaukset, kuten kaupungit ja hahmot koettiin vaikeammaksi. Kuvitteelliseen maailmaan ei aina otettu vaikutteita tosimaailman miljööstä. Populaarikulttuuri, varsinkin fantasia, koettiin isona vaikutteena. Muistot, luetut kirjat, sarjakuvat, katsotut elokuvat, tv-sarjat sekä kuvataide, vaikuttivat mielikuvien syntyyn. Kuvat kuvailun yhteydessä auttoivat toisia mielikuvien muodostamisessa. Osa taas koki niiden johdattelevan liikaa ja halusivat rakentaa mielikuvansa itse.

Ei siis ole yhtä tapaa kokea maisemaa. Oli se sitten olemassa oleva tai mielikuvituksen tuotos.

KIITOS

Ohjaajaani Emma Peura

Professorini Annu Vertanen

Tarkastajani Mirimari Väyrynen ja Hanna Vahvaselkä

Tatu Tuominen

Mia Seppälä

Tuomo Rainio

Elina Saloranta

Sofia Haapamäki

Taidegraafiikan työmestarit Maria Valkeavuolle,
Miina Aho ja Laura Vainikka

Kanssaopiskelijani Annele Lahti, Julia Syrzistie,
Alexi Johnstone, Mira Vornanen ja Daniela Kasperer

Rakkaimpani Samuli ja Nuutti

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet:

Forss, Anne-Mari. 2007. *Paikan estetiikka - Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa*. Helsinki: Yliopistopaino.

Haila, Yrjö. 2006. *Maisema Kiasman kokoelmassa/ Landscape in Kiasma's Collections*. Toim. Aarnio, Eija; Sakari, Marja. Helsinki: Nykyaiteen museo Kiasma.

Hyvärinen, Esko; Juslén, Aino; Kemppainen, Eija; Uddström, Annika & Liukko, Ulla-Maija (toim.) 2019. *Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019*. Helsinki: Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Keto-Tokoi, Petri; Siitonen, Juha. 2021. *Puiden asukkaat – Suomen puiden seuralaislajit*. Helsinki: Gaudeamus.

Sheldrake, Merlin. 2020. *Entangled Life: how fungi make our worlds, change our minds and shape our future*. Lontoo: The Bodley Head.

Painamattomat lähteet:

Batty, David; Brown, Mark. 2023. Thefts expose British Museum's 'ridiculous' stance on return of artefacts, says MP. *The Guardian*. 27.8.2023

<https://www.theguardian.com/culture/2023/aug/27/thefts-expose-british-museums-ridiculous-stance-on-return-of-artefacts-says-mp> Viitattu 25.6.2024

Greenpeace. 2024. *Metsämarssi kokoontuu Helsingin keskustaan lauantaina – järjestöiltä täystyrmäys hallituksen metsäkriteereille*. 15.8.2024

<https://www.greenpeace.org/finland/blogit/metsat/metsamarssi-kokoontuu-helsingin-keskustaan-lauantaina-jarjestoilta-taystyrmays-hallituksen-metsakriteereille/>

Viitattu 15.8.2024

Ilmatieteen laitos. 2024. Viimeiset 12 kuukautta olleet globaalisti 1,5 astetta lämpimämpiä esiteolliseen aikaan verrattuna. 8.7.2024. <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/tiedote/3Q32lOHjGKofCjMBJ1Yidj>

Viitattu 13.8.2024

Kujansuu, Valteri. 2024. Elämä vailla pohjaa. *YLE*. 1.9.2024. <https://yle.fi/a/74-20107683> Viitattu 1.9.2024

Lönnqvist, Henrik; Tyrvänen, Liisa. 2019. Mitä asuntomarkkinat kertovat kaupunkiluonnon taloudellisesta arvosta? Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*. Toim. Bäcklund, Pia; Faehnle, Maija; Laine, Markus. Helsinki: Helsingin kaupungin tietopankki.
https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/09_12_16_Tutkimuksia_6_Backlund.pdf Viitattu 15.8.2024

Leikin merkitys: Leikki tekee hyvää. Leikkipäivä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. <https://leikkipaiva.fi/leikin-merkitys/> Viitattu 25.6.2024

Kielitoimiston sanakirja: *maisemakuva*. 2024. Kotimaisten kielten keskus, Helsinki.
<https://www.kielitoimiston-sanakirja.fi/#/maisema> Viitattu 19.9.2024

Metsätalouden kehitys kruununmetsistä monikäyttömetsiin. *Metsähallitus*.
<https://www.metsa.fi/metsahallitus/nain-toimimme/historia/metsatalouden-kehitys/> Viitattu 25.6.2024

Paris Agreement. 2015. https://ym.fi/documents/1410903/38439968/paris_agreement_english_-_B334B5EC_B697_4C03_8F06_D42B87AA76E6-118495.pdf Viitattu: 13.8.2024

Pelli, Petja, 2024. HS:n näkemä sähköposti paljastaa: Stora Enso sai selkeän ohjeen. *Helsingin Sanomat*. 23.8.2024. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010648219.html> Viitattu 1.9.2024

Ruuska, Vesa-Matti. 2023. Vanhat metsät ovat vähissä ja pirstaleina – sadat eliölajit vaarassa hävitä. *Yle*. 4.6.2023. <https://yle.fi/a/74-20034201> Viitattu 25.6.2024

Suomessa paljon luonnontilaisia metsiä. *Metsälehti*. 25.5.2018
<https://www.metsalehti.fi/uutiset/suomessa-paljon-luonnontilaisia-metsia/#9982ae42>. Viitattu 25.6.2024

Tieteen termipankki: *Estetiikka:illuusio*. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:illuusio>. Viitattu 23.8.2024

Vilkman, Sanna. 2023. Salkkareiden pahiksena tunnettu Nora Rinne on taiteellinen tutkija, joka puskee lasten ääntä kuuluviin: ”Lapset eivät ole vain tulevia aikuisia”. *Yle*. 21.5.2023. <https://yle.fi/a/74-20032565> Viitattu 25.6.2024

Ympäristöministeriö. *EU:n biodiversiteettistrategia*. <https://ym.fi/eu-n-biodiversiteettistrategia>
Viitattu 15.8.2024

KUVALUETTELO

Kuva 1: Kansikuva. Kuvaaja: Meri Hiironen.	1
Kuva 2: Meri Hiironen, Muistoja siitä yhdestä maisemasta, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	4
Kuva 3: Meri Hiironen, Muisto siitä yhdestä maisemasta, 2024. Kuvaaja: Petri Summanen.	6
Kuva 4: Meri Hiironen, Muistoja siitä yhdestä maisemasta, 2024. Lähikuva teoksesta. Kuvaaja: Meri Hiironen.	9
Kuva 5: Kuvan Kevät 2024, yleiskuva tilasta, 2024. Kuvaaja: Petri Summanen.	12
Kuva 6: Metsä, jota ei ole enää olemassa. Uurainen, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	17
Kuva 7: Lapseni juoksemassa vesilätäkön halki metsässä, jota ei ole enää olemassa. Uurainen, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.....	18
Kuva 8: Serigrafic Cinema -kurssin näytännöstä. Kurssilaisten filmit, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	20
Kuva 9: Meri Hiironen, Muistoja siitä yhdestä maisemasta, 2024. Lähikuva teoksesta. Kuvaaja: Meri Hiironen.	20
Kuva 10: Gala Porras-Kim, Out of an instance comes a perennial showing, 2022. Lähikuva teoksesta. Kuvaaja: Meri Hiironen.	24
Kuva 11: Gala Porras-Kim, Out of an instance comes a perennial showing, 2022. Kuvaaja: Meri Hiironen.....	24
Kuva 12: Katukuva Liverpoolista, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	26
Kuva 13: Rakennus Liverpoolissa, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	27
Kuva 14: Harmaamustesieniä purkitettuna yhden vuorokauden jälkeen, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.....	28
Kuva 15: Harmaamustesieniä, 2023. Kuvaaja: Anne Pihl.....	28
Kuva 16: Lintuparven lennon kuvio, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.....	29
Kuva 17: Valkaistua hamppua hollanterissa, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	31
Kuva 18: Puuvillalakanoina murskautumassa paperimassaksi hollanterissa, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.....	31
Kuva 19: Paperinvalmistusta hollanterissa, 2023. Kuvaaja: Annele Lahti.	31

Kuva 20: Vanhoja taidegrafiikanvedoksia valmiina muuntumaan uudeksi massaksi, 2023.	
Kuvaaja: Meri Hiironen.	31
Kuva 21: Paperinvalmistus, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	31
Kuva 22: Paperinvalmistus, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	33
Kuva 23: Paperinvalmistus, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	33
Kuva 24: Paperinvalmistus, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	33
Kuva 25: Vesipisaroiden tipahtelua viiran läpi, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	34
Kuva 26: Paperin kumoaminen viiralta, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	34
Kuva 27: Paperin kumoaminen viiralta, 2023. Kuvaaja: Meri Hiironen.	34
Kuva 28: Lähikuvia papereista Muistoja siitä yhdestä maisemasta -teoksesta, 2024.	
Kuvaaja: Meri Hiironen.	36
Kuva 29: Maitohorsmaa hangessa, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	38
Kuva 30: Heinä pilkottaa hangen läpi, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	38
Kuva 31: Saharannan ruokoja Raumalta, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	41
Kuva 32: Raidan tupsuja, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	43
Kuva 33: Jäkälää, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	45
Kuva 34: Tarpojat Löytynperällä, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	45
Kuva 35: Siemenpaperista kasvavia ituja, 2024. Kuvaaja: Meri Hiironen.	46